

ECT aktualitātes: 2023. gada jūnijs

A. Lielās palātas nolēmumi

1. [Fu Quan, s.r.o. v. the Czech Republic](#)

Pieteikums Nr. 24827/14, 2023. gada 1. jūnijs

Nacionālo tiesu pienākumam ievērot principu *jura novit curia* ir robežas, un pieteicējiem ir pienākums skaidri formulēt savas sūdzības gan nacionālajā, gan starptautiskajā tiesvedībā

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225209>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14096>

Preses relīze (angļu val.): [Grand Chamber judgment FU QUAN, s.r.o. v. the Czech Republic - property-seizure case declared inadmissible.pdf](#)

Saistībā ar kriminālprocesu par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, kas bija uzsākts pret abiem pieteicēja uzņēmuma dalībniekiem, pieteicējam uzņēmumam bija arestēti līdzekļi 2,1 miliona eiro apmērā. Pēc uzņēmuma dalībnieku attaisnošanas pieteicējs uzņēmums cēla kompensācijas prasību, bet neprecizēja, uz kuru normatīvajos aktos paredzēto valsts atbildības pamatu tā atsauca – prettiesisku lēmumu vai prettiesisku valsts pārstāvju rīcību. Nacionālās tiesas šo prasījumu aplūkoja kā sūdzību par prettiesisku lēmumu un noraidīja to *locus standi* trūkuma dēļ, jo pieteicējs uzņēmums nebija bijis kriminālprocesa dalībnieks.

Atsaucoties uz tiesībām uz īpašumu (Konvencijas Pirmā protokola 1. pants), tiesībām uz taisnīgu tiesu (Konvencijas 6. pants) un tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzības mehānismu (Konvencijas 13. pants), pieteicējs uzņēmums sūdzējās, ka tam bija liegta pieeja tiesai un ka tas nevarēja saņemt kompensāciju.

ECT Palāta savā [2022. gada 17. marta spriedumā](#) konstatēja tiesību uz īpašumu pārkāpumu un izlēma, ka pārējās sūdzības nav nepieciešams izskatīt. Tā uzskatīja, ka nacionālajām tiesām bija pienākums piemērot principu *jura novit curia* un balstīties uz lietas apstākļiem atbilstošo tiesisko regulējumu.

Lielā Palāta, pārskatot lietu, uzskatīja, ka Palāta nebija ņēmusi vērā, ka nacionālajā tiesvedībā iesniegtie argumenti varēja neļaut nacionālajām tiesām to uzskatīt par cita veida prasījumu. Pieteicējs uzņēmums nacionālajā tiesvedībā (pretēji savai pozīcijai ECT) ne reizi nebija atsaucies uz prettiesisku valsts pārstāvja rīcību. Turklāt pēc sūdzības noraidīšanas pieteicējam uzņēmumam bija vēl četri mēneši, lai celtu jaunu sūdzību, atsaucoties uz pareizo pamatu. Līdz ar to sūdzība par pieeju tiesai tika noraidīta kā acīmredzami nepamatota. Šie paši apsvērumi tika attiecināti arī uz sūdzību par efektīva mehānisma pastāvēšanu.

Ievērojot šos secinājumus, sūdzības par tiesību uz īpašumu pārkāpumiem tika noraidītas: 1) nacionālo tiesību aizsardzības līdzekļu neizmēģināšanas dēļ, 2) kā neietilpstošas Konvencijas Pirmā protokola 1. panta tvērumā (jo likums neparedzēja

kompensāciju uzņēmumiem, kas nav bijuši kriminālprocesa dalībnieki) un 3) kā neatbilstošas sešu mēnešu termiņa prasībai (jo tās nebija celtas sākotnējā sūdzībā ECT, bet tikai vēlākā tiesvedības stadijā).

Lielās palātas pieeja iezīmē robežas prasībai, ka nacionālajām tiesībām jāievēro *jura novit curia* princips, kā arī uzsver skaidru sūdzības formulēšanas pienākumu gan nacionālajā, gan starptautiskajā līmenī.

2. Grosam v. the Czech Republic

Pieteikums Nr. 19750/13, 2023. gada 1. jūnijs

Ievērojot pieteicēju pienākumu skaidri formulēt savus iebildumus, nošķiramas sūdzības un sekundārie argumenti

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225231>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14098>

Preses relīze (angļu val.): [Grand Chamber judgment Grosam v. the Czech Republic - case concerning disciplinary proceedings against an enforcement officer declared inadmissible.pdf](#)

Pieteicējs ir tiesu izpildītājs, ko Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta atzina par vainīgu dienesta pilnvaru pārsniegšanā. Pieteicējs sūdzējās par tiesību uz taisnīgu tiesu pārkāpumiem (Konvencijas 6. pants), kā arī par to, ka šis lēmums nebija pārsūdzams (Konvencijas Septītā protokola 2. pants). ECT Palāta tiesvedības gaitā pēc savas iniciatīvas aicināja puses atbildēt arī uz jautājumu, vai Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta atbildā prasībai, ka tiesai ir jābūt izveidotai saskaņā ar likumu.

ECT Palāta savā [2022. gada 23. jūnija spriedumā](#) secināja, ka Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta neatbildā prasībai, ka tiesai ir jābūt izveidotai saskaņā ar likumu, un konstatēja Konvencijas 6. panta pārkāpumu. Tā neuzskatīja, ka ir nepieciešams izskatīt pārējās sūdzības.

Lielā palāta, pārskatot lietu, uzskatīja, ka argumentus, ko pieteicējs bija formulējis savas Konvencijas Septītā protokola 2. panta sūdzības kontekstā, nevarēja uztvert kā sūdzību par to, ka tiesa nebūtu izveidota saskaņā ar likumu. Proti, pieteicējs bija norādījis, ka Augstākās tiesas Disciplinārlietu palāta neatbildā kritērijam “augstākās tiesas instance” – Konvencijas Septītā protokola 2. pantā paredzētajam izņēmuma gadījumam, kurā pārsūdzības iespēja krimināllietās netiek prasīta. Lielā palāta uzsvēra, ka ir jānošķir sūdzības un sekundārie argumenti un ka ETC nevar pati formulēt jaunu sūdzību, balstoties uz tai iesniegtajiem faktiem un argumentiem.

Līdz ar to Lielā palāta uzskatīja, ka sūdzība par to, ka tiesa nebūtu izveidota saskaņā ar likumu, bija celta tikai paskaidrojumu sniegšanas brīdī un līdz ar to nebija iesniegta, ievērojot sešu mēnešu termiņu. Par sūdzību par tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamo pārkāpumu Lielā palāta uzskatīja, ka tā ir acīmredzami nepamatota, savukārt attiecībā uz sūdzību par pārsūdzības iespējām – ka šeit runa ir par “civillietu” Konvencijas izpratnē un tādēļ sūdzība neietilpst Konvencijas Septītā protokola 2. panta tvērumā.

B. Būtiskākie palātu nolēmumi

3. Navalnyy v. Russia (no. 3)

Pieteikums Nr. 36418/20, 2023. gada 6. jūnijs

Neveicot pienācīgu izmeklēšanu saistībā ar A. Navalnija iespējamo noindēšanas mēģinājumu, Krievija ir pārkāpusi no tiesībām uz dzīvību izrietošos pozitīvos pienākumus

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225023>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14102>

Preses relīze (angļu val.): [Judgment Navalnyy v. Russia \(no. 3\) - Failure to carry out an effective investigation into Aleksey Navalnyy's alleged poisoning with a chemical nerve agent violated the Convention.pdf](#)

ECT jau ir izskatījusi vairākas lietas par Putina opozicionāru Alekseju Navalniju. Ar 2020. gada 10. novembra spriedumu lietā “[Navalnyy and Gunko v. Russia](#)”, pieteikums Nr. 75186/12, ECT konstatēja, ka pieteicēja apcietināšana opozīcijas protestu laikā Bolotnaja laukumā 2012. gadā un tam sekojošā apiešanās ar viņu pārkāpa spīdzināšanas aizliegumu (Konvencijas 3. pants), tiesības uz brīvību (Konvencijas 5. pants), tiesības uz taisnīgu tiesu (Konvencijas 6. pants) un tiesības uz pulcēšanās brīvību (Konvencijas 11. pants). Savukārt ar 2019. gada 9. aprīļa spriedumu lietā “[Navalnyy v. Russia \(No. 2\)](#)”, pieteikums Nr. 43734/14, ECT konstatēja, ka pieteicējam piemērotais mājas arests un izmeklēšana 2014. gadā bija pretrunā tiesībām uz brīvību (Konvencijas 5. pants), tiesībām uz vārda brīvību (Konvencijas 10. pants), kā arī cilvēktiesību ļaunprātīgas ierobežošanas aizliegumam (Konvencijas 18. pants).

Konkrētā lieta ir saistīta ar pieteicēja noindēšanas mēģinājumu 2020. gadā. Pieteicējs sūdzējās par Krievijas iestāžu atteikumu uzsākt kriminālprocesu un efektīvas izmeklēšanas trūkumu, kaut arī viņa slepkavības mēģinājumā tika izmantota nervus paralizējoša viela “Novičok”, kas ir pieejama tikai valsts drošības dienestiem.

ECT noraidīja Krievijas valdības apgalvojumu, ka lietā ir notikusi efektīva izmeklēšana “pirmsizmeklēšanas pārbaūžu” veidā. Šīs pārbaudes tika pastāvīgi izbeigtas, noslēdzoties likumā noteiktajam 30 dienu termiņam, un tad atkal uzsāktas no jauna. ECT uzsvēra, ka šāda pārbaudes forma bija neadekvāta. Tā nevarēja novest pie vainīgo sodīšanas, jo kriminālatbildības celšanai bija nepieciešams ierosināt krimināllietu. Tā neļāva noskaidrot faktus un iegūt krimināllietā izmantojamus pierādījumus, turklāt tā neļāva pieteicējam piedalīties procesā, jo liedza viņam “cietušā” statusa piešķiršanu un no tā izrietošās procesuālās tiesības. Turklāt ECT nebija iesniegti nekādi pierādījumi par šīs pārbaudes laikā veiktajām izmeklēšanas darbībām, kas ļautu novērtēt to adekvātumu.

ECT uzsvēra, ka pieteicējs bija prominents opozicionārs, kurš savu aktivitāšu dēļ vairākkārt ticis nepamatoti apcietināts, tiesāts un spīdzināts, attiecībā uz ko ECT jau bija konstatējusi Konvencijas pārkāpumus. Viņam jau bija izteikti draudi un pret viņu bija vērsti iepriekšēji uzbrukumi. Neraugoties uz to, izmeklēšanas laikā netika apsvērts nedz politiskais motīvs, nedz varbūtība, ka noticis uzbrukums ar iepriekšēju nolūku. Papildus tam nervus paralizējošas vielas “Novičok” lietojumu bija konstatējusi

Ķīmisko ieroču aizlieguma organizācija, kas Krievijai kā šīs organizācijas dalībvalstij uzlika pienākumu uzsākt kriminālizmeklēšanu, ko Krievija nebija izpildījusi.

Līdz ar to ECT konstatēja, ka Krievija bija pārkāpusi no tiesībām uz dzīvību (Konvencijas 2. pants) izrietošo pozitīvo pienākumu veikt efektīvu izmeklēšanu.

4. Pivkina and Others v. Russia

Lēmums, pieteikumi Nr. 2134/23 u.c., 2023. gada 6. jūnijs

Noskaidrojot ECT temporālo jurisdikciju attiecībā uz sūdzībām pret Krieviju, izšķirošs ir aizskāruma rašanās brīdis

Lēmuma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-225645>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/?i=002-14136>

Šis lēmums attiecas uz dažādām lietām to pieņemamības stadijā, un ar to ECT izskaidro savu temporālo kompetenci izskatīt lietas pret Krieviju saistībā ar Krievijas izslēgšanu no Konvencijas sistēmas.

Krievija tika izslēgta no Eiropas Padomes 2022. gada 16. martā, un ar ECT [Rezolūciju](#) tika nodibināts, ka Krievija pārstās būt Konvencijas Augstā Līgumslēdzēja Puse ar 2022. gada 16. septembri. ECT norādīja, ka Krievijas nacionālais likums, kas noteic, ka Konvencija to vairs nesaista kopš 2022. gada 16. marta, nevar ietekmēt to, ka Konvencija Krievijai ir saistoša līdz 2022. gada 16. septembrim (turpmāk “izbeigšanās datums”).

Lai noteiktu savu pieeju attiecībā uz lietām, ko tā ir kompetenta izskatīt, ECT balstījās uz savu praksi par sūdzībām, ka saistītas ar notikumiem pirms Konvencijas ratifikācijas (sk. Lielās palātas 2006. gada 8. marta spriedumu lietā “[Blečić v. Croatia](#)”, pieteikums Nr. 59532/00), kā arī uz Amerikas Cilvēktiesību tiesas pieeju (sk. 1999. gada 24. septembra spriedumu lietā “[Ivcher-Bronstein v. Peru](#)” un 2020. gada 9. novembra konsultatīvo atzinumu lietā Nr. [OC-26/20](#)).

ECT nodibināja principu, ka tās jurisdikcija ir balstīta uz aizskāruma rašanās brīdi. Ja aizskārums radies pirms izbeigšanās datuma un pirms šī datuma pieņemts arī gala lēmums nacionālajās instancēs, ECT ir kompetenta sūdzību izskatīt. Ja aizskārums radies pirms izbeigšanās datuma, bet valsts nespēja pārkāpumu labot izpaužas jau pēc šī datuma, noteicošs tomēr ir aizskāruma rašanās brīdis. Šī pieeja nodrošina, ka pret sūdzībām netiek piemērota atšķirīga attieksme atkarībā no tiesību aizsardzības mehānisma ilguma, turklāt tā liedz valstij iespēju izvairīties no atbildības, novilcinot nacionālās tiesību aizsardzības procedūras. Ja aizskārumu radošās darbības notikušas pēc izbeigšanās datuma, tad sūdzības par tām ir nepieņemamas kā neatbilstošas *ratione personae*.

Tad ECT šos principus piemēroja attiecībā uz dažādajos pieteikumos aprakstītajām situācijām.

Sūdzībā par spīdzināšanas aizlieguma pārkāpuma materiāltiesiskajiem aspektiem noteicošs bija tas, ka prettiesiskā rīcība bija veikta pirms izbeigšanās datuma, savukārt attiecībā uz izmeklēšanas pienākuma izpildi noteicošs bija tas, ka vairums nepieciešamo procesuālo darbību bija veiktas Konvencijas spēkā esības laikā, kaut arī gala pārsūdzības lēmums bija pieņemts jau pēc izbeigšanās datuma.

Attiecībā uz turpinātām situācijām spīdināšanas aizlieguma un apcietinājuma kontekstā ECT norādīja, ka tās jurisdikcijā ir tikai darbības līdz izbeigšanās datumam.

Atbilstoši ECT pieejai sūdzības par tiesībām uz taisnīgu tiesu ECT temporālajā jurisdikcijā ietilpst, ja pirms izbeigšanās datuma ir pieņemts gala nolēmums.

Sūdzības par tūlītējam darbībām, kā, piemēram, kratīšana, apcietināšana u.tml., temporālajā jurisdikcijā ietilpst, ja tās notikušas pirms izbeigšanās datuma – pat tad, ja pārsūdzības lēmumi pieņemti pēc šī datuma.

5. Lorenzo Bragado and Others v. Spain

Pieteikumi Nr. 53193/21 u.c., 2023. gada 22. jūnijs

Spānijas Tieslietu padomes locekļu kandidātu tiesības iesniegt sūdzību par parlamenta bezdarbību saistībā ar Tieslietu padomes locekļu iecelšanu pārkāpa iepriekš neprognozējams sūdzības iesniegšanai paredzētā termiņa skaitījums

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225331>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14128>

Preses relīze (angļu val.): [Judgment Lorenzo Bragado and Others v. Spain - Parliament's failure to complete appointments process to governing body of judiciary.pdf](#)

Šī lieta ir saistīta ar Spānijas Tieslietu padomes (Spānijas tiesu varas pārvaldes orgāna) locekļu pārvēlēšanas procedūru. Atbilstoši nacionālajam regulējumam šos locekļus ieeļ parlaments uz piecu gadu termiņu. 2018. gadā izbeidzās iepriekšējo locekļu pilnvaru termiņš, un tika sastādīts jauns kandidātu saraksts, kurā ietilpa arī pieteicēji. 2019. gadā Spānijas parlaments tika divreiz atlaists, nododot jautājumu par Tieslietu padomes locekļu pārvēlēšanu nākamajam sasaukumam. 2020. gadā pieteicēji iesniedza konstitucionālo sūdzību, kas tika noraidīta, atsaucoties uz trīs mēnešu termiņa neievērošanu. Pieteicēji iesniedza sūdzību ECT par to, ka pārkāptas viņu tiesības uz pieeju tiesai (Konvencijas 6. pants). Līdz lietas izskatīšanai ECT jaunie Tieslietu padomes locekļi vēl nebija iecelti.

ECT visupirms vērtēja, vai sūdzība ietilpst Konvencijas 6. panta tvērumā. Tā konstatēja, ka uz konkrēto sūdzību tiesību uz pieeju tiesai garantijas bija attiecināmas, jo prasība bija saistīta nevis ar pašu pieteicēju apstiprināšanu kādā amatā, bet gan ar Tieslietu padomes locekļu atlases procedūras tiesiskumu. Tā kā pieteicēji bija iekļauti kandidātu sarakstā, viņiem bija subjektīvas tiesības piedalīties Tieslietu padomes locekļu atlases procedūrā, kā arī uz to, ka viņu kandidatūras tiks laicīgi izskatītas parlamentā. ECT noraidīja valdības argumentus, ka lieta nebūtu skatāma tiesību uz taisnīgu tiesu kontekstā tādēļ, ka jautājumam būtu politiska daba vai tādēļ, ka to liegtu “Eskelinen tests” (atbilstoši kuram Konvencijas 6. pants uz valsts varai piederīgiem darbiniekiem nav attiecināms, ja: 1) pieeja tiesai šai darbinieku grupai ir liegta ar skaidru nacionālo regulējumu un 2) šis liegums ir attaisnojams ar objektīviem valsts interešu apsvērumiem – sk. Lielās palātas 2007. gada 19. aprīļa sprieduma lietā “[Vilho Eskelinen and Others v. Finland](#)”, pieteikums Nr. 63235/00, 62. punktu).

Spānijas Konstitucionālās tiesas secinājums, ka pieteicēji bija nokavējuši sūdzības iesniegšanai atvēlēto trīs mēnešu termiņu, bija balstīts uz argumentu, ka šis termiņš jāskaita vai nu no brīža, kad Tieslietu padomes iepriekšējo locekļu pilnvaru termiņš bija beidzies, vai arī no brīža, kad darbu bija uzsācis jaunais parlamenta sasaukums. ECT

norādīja, ka Konstitucionālā tiesa šādai pieejai nebija devusi nekādu skaidrojumu un ka pieteicēji šādu termiņa skaitījuma interpretāciju nebija varējuši prognozēt. Līdz ar to bija aizskarts pats pieteicēju tiesību uz pieeju tiesai kodols. Turklāt konkrētajā gadījumā šo pamattiesību aizsardzība bija cieši saistīta ar tiesu varas pārvaldes orgāna sastāva atjaunošanu un pienācīgu tiesu varas funkcionēšanu.

6. Kubát and Others v. the Czech Republic

Pieteikumi Nr. 61721/19 u.c., 2023. gada 22. jūnijs

Atpakaļejoša spēka neparedzēšana, atceļot regulējumu, ar kuru prettiesiski samazināta tiesnešu atlīdzība, nepārkāpj tiesības uz īpašumu

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-225328>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=002-14122>

Pieteicēji ir tiesneši, kuri sūdzas par atalgojuma samazinājumu. Ekonomiskās krīzes apstākļos laikā periodā no 2011. līdz 2014. gadam tiesnešu atalgojuma aprēķina koeficients (ko reizina ar vidējo atalgojumu valsts sektorā) tika samazināts no 3 uz 2,5, bet vēlāk palielināts līdz 2,75. Konstitucionālā tiesa šos grozījumus atzina par prettiesiskiem un atcēla, bet noteica, ka tie spēku zaudē tikai no sprieduma spēkā stāšanās brīža (*ex nunc*). Starp izpildvaru un tiesu varu tika noslēgts izlīgums, atbilstoši kuram tiesnešiem tomēr tika atmaksāta neizmaksātā algas daļa par periodu no 2012.-2014. gadam. Pieteicēji šim izlīgumam nepievienojās, bet cēla prasību par visas summas atlīdzināšanu. Šī prasība tika noraidīta. Pieteicēji sūdzējās ECT, ka pārkāpta viņu tiesiskā paļāvība uz visas paredzētās atlīdzības saņemšanu, aizskarot viņu tiesības uz īpašumu (Konvencijas Pirmā protokola 1. pants).

ECT puda šaubas, vai šajā gadījumā pieteicējiem patiešām bija tiesiskā paļāvība un līdz ar to "īpašums" Konvencijas izpratnē, tomēr uzskatīja, ka šo jautājumu nav nepieciešams izšķirt, jo jebkurā gadījumā lietā nav konstatējams pārkāpums.

ECT uzsvēra, ka sūdzība nebija iesniegta par pašu atalgojuma samazinājumu, bet gan par Konstitucionālās tiesas lēmumu šī regulējuma atcelšanai nenoteikt atpakaļejošu spēku. Šāds tiesību uz īpašumu ierobežojums bija balstīts uz likumu, jo tāda veida lēmuma pieņemšana atbilstoši nacionālajam likumam ietilpa Konstitucionālās tiesas kompetencē.

Kā pamatojumu šādai pieejai Konstitucionālā tiesa norādīja to, ka regulējuma atcelšana ar atpakaļejošu spēku būtu negaidīta un būtiska iejaukšanās budžeta jautājumos ekonomiskās krīzes apstākļos, kas turklāt saasinātu jau pastāvošo saspīlējumu, kas valdīja starp sabiedrību un tiesu varu. ECT tāpat uzskatīja, ka ierobežojuma pamatā bija ekonomiskie un sociālie apsvērumi.

Attiecībā uz ierobežojuma samērīgumu ECT ņēma vērā Konstitucionālās tiesas argumentus, ka konkrētajā periodā valsts vēl tikai pakāpeniski atkopās no ekonomiskās krīzes un ka ierobežojums nebija ietekmējis tiesnešu spēju pildīt savas tiesu varas funkcijas neatkarīgā un objektīvā veidā vai uzturēt sevi. Lielākā daļa tiesnešu bija piekrituši izlīgumam, turklāt, neraugoties uz koeficienta samazinājumu, tiesnešu vidējā alga gandrīz katru gadu tomēr bija augusi. Lai gan ECT ņēma vērā apsvērumus par to, ka likumdevējs bija ilgstoši darbojies nelikumīgi un ignorējis Konstitucionālās tiesas praksi, tā tomēr uzskatīja, ka Konstitucionālā tiesa ar savu nolēmumu jau bija

nodrošinājusi tiesnešu leģitīmo interešu aizsardzību. Attiecīgi ECT tiesību uz īpašumu pārkāpumu nekonstatēja.

7. **Maymulakhin and Markiv v. Ukraine**

Pieteikums Nr. 75135/14, 2023. gada 1. jūnijs

R.K. v. Hungary

Pieteikums Nr. 54006/20, 2023. gada 22. jūnijs

Attiecībā uz citām valstīm konstatēta pozitīvā pienākuma izstrādāt tiesisko regulējumu neizpildīšana rada Konvencijas pārkāpumu

Maymulakhin and Markiv v. Ukraine

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-224984>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14100>

Preses relīze (angļu val.): [Judgment Maymulakhin and Markiv v. Ukraine - Lack of legal recognition and protection for same sex couple violated the Convention.pdf](#)

R.K. v. Hungary

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225330>

Juridiskais kopsavilkums (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-14118>

Abās šajās lietās pārkāpums konstatēts, balstoties uz ECT praksē – lietās pret citām valstīm – nodibināto pienākumu izstrādāt normatīvo regulējumu konkrētu situāciju tiesiskai sakārtošanai.

Lietā “Maymulakhin and Markiv v. Ukraine” viendzimuma pāris sūdzējās par to, ka nacionālais regulējums neparedzēja viņiem iespēju reģistrēt savas partnerattiecības. Atsaucoties uz Lielās palātas 2023. gada 17. janvāra spriedumu lietā “[Fedotova and Others v. Russia](#)”, pieteikumi Nr. 40792/10 u.c., ECT konstatēja tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu tiesību uz privātās dzīves aizsardzību īstenošanā (Konvencijas 14. pants kopsakarā ar Konvencijas 8. pantu).

Lietā “R.K. v. Hungary” transpersonai regulējuma trūkuma dēļ tika liegta iespēja mainīt dzimšanas apliecībā norādīto dzimumu. ECT norādīja, ka Ungārija nebija izpildījusi 2019. gada 17. janvāra spriedumā lietā “X v. the former Yugoslav Republic of Macedonia”, pieteikums Nr. 29683/16, noteikto pienākumu izstrādāt ātru, caurspīdīgu un pieejamu procedūru reģistrētā dzimuma mainīšanai transpersonām.

C. Nolēmumi lietās pret Latviju

Pārskata periodā nav pieņemti

D. Komunicētās lietas pret Latviju

1. M.Ž.D. and Others v. Latvia

Pieteikumi Nr. 14318/23 u.c., iesniegti 2023. gada 8. martā, komunicēti 2023. gada 27. jūnijā

Publiskotā informācija: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-226030>

Sūdzība ir saistīta ar ģimenes modeli, kur divas kopdzīvē dzīvojošas sievietes radīja bērnu, vienai ziedojot olšūnu un otrai augli iznēsājot. Spermas donors bija vīrietis, kurš arī iesaistījās bērna aprūpē. Dzimšanas apliecībā kā māte tika reģistrēta augli iznēsājusī sieviete un kā tēvs – spermas donors. Pēc attiecību iziršanas reģistrētā māte kopā ar bērnu atstāja mājokli. Nacionālās tiesas noraidīja otras sievietes prasību atzīt viņu par māti, kā arī noraidīja viņas prasījumu par saskarsmes tiesībām. Attiecībā uz tēvu saskarsme tika piešķirta ierobežotā apmērā.

Sūdzību ECT ir iesniegusi “otra māte”, bērna tēvs un bērns, sūdzoties par tiesību uz privātās un ģimenes dzīves aizsardzību pārkāpumu un diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu (Konvencijas 8. un 14. pants). ECT ir uzdevusi valdībai jautājumus par visiem trim pieteicējiem.

2. Jevgēnija Studente un Pēteris Students v. Latvia

Pieteikumi Nr. 9276/19 un 9281/19, iesniegti 2019. gada 8. februāri, komunicēti 2023. gada 27. jūnijā

Publiskotā informācija: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-226052>

Sūdzība ir iesniegta par tiesībām uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā (Konvencijas 6. pants) saistībā ar kriminālprocesu, kas tika uzsākts 1995. gadā un izbeigts 2018. gadā noilguma termiņa dēļ.

E. Izpildes lietas pret Latviju

1. Tučs v. Latvia

Pieteikums Nr. 31876/15, sprieduma datums: 2022. gada 20. oktobris; izpildes rezolūcijas datums: 2023. gada 28. jūnijs

Sprieduma teksts (angļu val.): <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-220011>

Izpildes informācija: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225840>

Valdības ziņojums:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680ab35ea

Lieta bija saistīta ar darba strīdu, kur pieteicējs tika atlaists no darba uzņēmuma likvidācijas rezultātā. Ar 2022. gada 20. oktobra spriedumu ECT konstatēja, ka nacionālās tiesas nebija analizējušas pieteicēja galveno argumentu, proti, ka viņš no darba esot bijis atlaists dēļ savas dalības arodbiedrībā, prettiesiski apejot arodbiedrības biedru aizsardzībai paredzētās procesuālās garantijas. ECT uzskatīja, ka šie argumenti lietā bija izšķiroši, un atzina tiesību uz taisnīgu tiesu (Konvencijas 6. pants) pārkāpumu. ECT piešķīra pieteicējam 6000 eiro kompensāciju par nemantisko kaitējumu un 1000 eiro atlīdzību par tiesvedības izdevumiem.

Valdība savā izpildes ziņojumā informēja Ministru Komiteju par kompensācijas samaksu un to, ka pieteicējs nebija izmantojis iespēju lūgt lietas izskatīšanu no jauna sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Attiecībā uz vispārējiem izpildes pasākumiem valdība atsaucās uz dažādiem tiesu prakses piemēriem un prakses apkopojumiem, kā arī sniedza informāciju par ECT sprieduma publiskošanu. 2023. gada 28. jūnija sēdē Ministru Komiteja izpildes lietu slēdza.